

www. **ROVDYR**.org

FOLKEAKSJONEN NY ROVDYRPOLITIKK NR. 1 - MARS 2022

Rettsak endte i statlig uttak

Merkelige tider

Mennesker er forskjellige. Den siste idioten er ennå ikke født. I Norge er vi blitt så rike at du kan gå til sak mot staten og slippe saksomkostninger uansett om du taper eller vinner.

Nils Solberg

Nils Solberg, styreleder i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Skyting av ulv er blitt en gjenganger i rettsvesenet. Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk har alltid ment at det er en elendig idé å la ulven komme tilbake i den norske utmarka. I rettssalen har den enda mindre å gjøre. Spesielt i Oslo tingrett der rettsforståelsen tydeligvis er så som så.

Vernesektene Noah, WWF og Foreningen våre rovdyr vant fram i tingretten med krav om stans i all ulvejakt innenfor sona. Tingrettens kjennelse var slett juridisk håndverk. Den ble da også anket og 11. februar kom Borgarting lagmannsrett med beskjed om at tingrettens fabuleringer var tilbakevist, fellingsforbudet opphevet og at jakt kunne startes opp umiddelbart.

Det var en god rettsavgjørelse for fornuften generelt. Men 42 jakt dager var ødelagt og med fire dager igjen til 15. februar var det bare å hive seg rundt. Det var det mange som gjorde. I Trysil og i Elverum falt det ni ulver første dagen. I skrivende stund er det felt 11 dyr, den siste datt i Bograngenreviret i dag. Dette var en god helg for Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk. Og enda

bedre blir det hvis Statens Naturoppsyn får tatt ut resten av ulvene i Rømskog og Bograngen i ekstraordinære uttak.

Skal en ha ulv i Norge, må det skytes ulv hele tida. Vedtatt politikk forutsetter et stabilt antall ulver i Norge, et mål ulven ikke kommer til å samarbeide om. Uten forvaltning vokser antallet med om lag

«Vedtatt politikk forutsetter et stabilt antall ulver i Norge, et mål ulven ikke kommer til å samarbeide om»

30 prosent i året. Det er ikke uten grunn at ulven er det viltlevende pattedyret med størst utbredelse på kloden.

Vi håper på framskritt etter åtte år med trening i regi av de siste tre statsrådene i Klima- og miljødepartementet. Her er det honnør i vente for den nye regjeringen og den nye statsråden Espen Barth Eide hvis han klarer å rydde opp, slik at vi igjen kan få tilbake trua på en fornuftig rovdyrpolitikk og fortsatt mulighet for miljøvennlig bruk av de rike ressursene i skog og fjell.

Jeg har jaktet i Polen på enorme kloviltstammer i 40 år. Nå er det slutt for meg.

Ulv er overtatt. Frodige viltbiotoper hjelper ikke med ulv i fri flyt. Annet vilt stupet.

Polen har omtrent samme flateinnhold som Norge, men enorme arealer med matjord. Det har ikke vi. Selvforsyningsgraden i Norge er lav. Utmarka er avgjørende for matsikkerheten. Vi trenger både beitedyr i utmarka og rent viltkjøtt fra skog og fjell. Vi har ikke råd til at utviklingen går feil vei.

Vi i FNR har lagt stein på stein i 22 år og må ta godt vare på seire. Nye forsøk på omkamper kommer like sikkert som rovdyrnglinger, men vi er forberedt og rustet med kunnskap, stø kurs og godt humør. Jeg håper at vi nå ser starten på slutten av meningsløse rettssaker om ulvevern og at lisensjakt i ulvesona har kommet for å bli, helt til den dagen det er tomt.

At noen ulvevenner og urbane politikere mister nattesøvnen og går bananas hvis det skytes ulv lever jeg godt med.

«Give that wolf a banana», sang popgruppen Subwoolfer og gikk til topps i årets norske Melodi Grand Prix-finale.

De har helt rett. Vi har ikke norskproduisert mat å gi bort til ulven.

VINTERENS VAKRESTE EVENTYR: Medlemskontingenten til Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Åsmund Ystad

Har du ikke allerede mottatt brev med ditt medlemskort og betalingsanmodning om årets medlemskontingent, er brevet like rundt hjørnet.

De siste to årene har gitt utfordringer for oss alle, også for FNR som ikke har hatt muligheten til å treffe våre medlemmer. Men rovdyra har ikke vært hemmet av korona, og FNR fortsetter den helt nødvendige kampen mot vernemyndigheter og rovdyrbyråkrati for å sikre en fortsatt aktiv og allsidig utmarksbruk.

Medlemmene er Folkeaksjonens viktigste ressurs for å synliggjøre motstanden mot en ødeleggende rovdyrpolitikk.

Derfor trenger vi fortsatt din støtte og håper at du vil betale medlemskontingenten også i år. I rovdyrpolitikk som i annen politikk er det antall medlemmer og ressurser som gjelder.

Og det er viktig at du støtter oss og samtidig får med naboer og venner på laget. Alle trengs!

Nye familiemedlemmer

Familiemerket er den samme, uavhengig av antall medlemmer. For nye er det eneste vi trenger navn og adresse på nye familiemedlemmer. Skjema for innmelding finner du på www.rovdyr.org.

Vi gleder oss til å kunne møtes igjen

Etter to år uten normal møteaktivitet gleder vi oss til å invitere våre medlemmer til samling igjen. Forhåpentligvis er det mulig å gjennomføre årsmøter og åpne møter som normalt igjen denne våren.

Kunngjøring på internett

Mer informasjon vil du finne utover vinteren på Folkeaksjonens internettside rovdyr.org. Kunngjøring av møter vil bli lagt ut i god tid og vi oppdaterer med invitasjon og program når møtedatoen nærmer seg. Følg med på www.rovdyr.org.

Først ut er FNR Vestfold lokallag som inviterer til

Årsmøte i FNR Vestfold lokallag

tirsdag 22. mars 2022 kl. 18.00
På Galvelstad Gjestegård i Lardal

Arne Sveen fra landsstyret i FNR – kort om aktuelle rovdyrpolitiske saker og foredrag om ulvejakt. Rune Hogsnes, leder i rovviltnemnda for region 2: – om arbeidet i rovviltnemnda og rapport fra årets gaupejakt.

Frist for saker som ønskes behandlet av årsmøtet er 8. mars.

Velkommen!
FNR Vestfold lokallag v/ styret. Kontakt: Leder Frode Bergan tlf. 905 81 517

Rune Hogsnes, leder i rovviltnemnda i region 2

FOTO: HØYRE

Lisensjakt i ulvesona med et **nødskrik**

Lagmannsretten lot tingretten stå skolerett.

Åsmund Ystad og Svein Egil Hatlevik

«Staten ved Klima- og miljødepartementet forbys å iverksette vedtak 22. desember 2021 om felling av ulv i revirene Hornmoen, Slettås og ulvene på norsk side av revirene Bograngen og Rømskog, inntil annerledes fastsettes av retten». Dette var beskjednen fra Oslo Tingrett søndag 30. januar.

Klima- og miljødepartementet åpnet like før jul for at alle ulvene i revirene Hornmoen, Slettås, Bograngen og Rømskog skulle kunne skytes.

Organisasjonene NOAH, WWF og Foreningen våre rovdyr ba Oslo tingrett stanse uttaket. Det førte til at tingretten to dager før jaktstart, 30. desember, bestemte at lisensfelling ikke kunne starte som planlagt 1. januar.

Lisensfelling, med en kvote på 25 dyr skulle ha foregått fra 1. januar fram til og med 15. februar, eventuelt til kvotene var fylt.

De tre organisasjonene viste til at prinsippene som lå til grunn for årets vedtak i all vesentlighet var de samme som var anvendt for å tillate jakt i Letjenna-reviret, hvor fire ulver ble felt i januar 2020. Denne felling ble kjent var ulovlig av Oslo tingrett fra juni 2021.

Staten ba om muntlige forhandlinger om tingrettens midlertidige stans av årets lisensfelling og 13. og 14. januar

Partene var samlet til muntlige forhandlinger i Oslo tingrett 13. og 14. januar.

FOTO: UTMARKSKOMMUNENES SAMMENSLUTNING

var forhandlinger mellom partene i Oslo tingrett. Utmarkskommunenes sammenslutning, USS, deltok som partshjelper på statens side.

I tingretten ble det brukt en god del tid på hvorvidt det er konfliktdepende å skyte ulv selv om det er flere ulveflokker enn hva Stortinget har vedtatt. Saksøkerne argumenterte med at så lenge det finnes interesser i Norge som ønsker flere ulver, så vil disse interessene bli opprørt og forarget over at det skytes ulv.

Staten ved regjeringsadvokaten, sammen med partshjelper USS prosederte på at Stortinget har vært tydelig på at naturmangfoldloven åpner for bestandsregulering av ulv i ulvesonen når bestanden ligger over målet, selv uten skadepotensial for beitedyr, med hjemmel i lovens § 18 c, hensynet til andre offentlige interesser av vesentlig betydning.

De hevdet at Høyesterett har anerkjent at hensynet til konfliktdeping og tillit til forvaltningen kan regnes blant det som omfattes av offentlige interesser av vesentlig betydning. Stortinget vedtok også et tillegg i naturmangfoldloven i juni 2020 der det heter «*Det skal ved vurdering av uttak av rovvilt legges vekt på om bestandsmål som er vedtatt i Stortinget er nådd.*»

Tingretten opprettholdt jaktstans

Først 30 januar ble det klart at Oslo tingrett opprettholdt forbudet mot lisensfelling i ulvesona. Hovedkonklusjonen i tingrettens 37 sider lange kjennelse var at så lenge ulveforvaltningen ikke tillater at ulv får etablere seg utenfor ulvesona, må hensynet til vern av ulv innenfor sona overholdes strengt. En slik streng praksis følger særlig av Bernkonvensjonen, gikk det fram av kjennelsen. Og:

«Tingretten mener at departementet bare i begrenset grad har foretatt en konkret og reell vurdering av de to helt dominerende interesser om konfliktdeping og tillitskapt rovviltforvaltning som i all hovedsak er ment å begrunne departementets unntak fra fredning av ulvene innenfor ulvesonen. Tingretten mener det i større grad måtte vært foretatt konkrete og påviselige avveininger fremfor sjablonmessig begrunnelse, når bestandsmålet gjennom et så vidt stort uttak tenderer mot det nedre sjikt i intervallmålet.»

Sterke reaksjoner

Med 14 dager igjen av fellingsperioden regnet de fleste med at det ikke ble jakt denne vinteren. Reaksjonene var sterke både fra organisasjoner, politikere og folk i ulveområdene.

Partshjelper USS «*stiller seg helt uforstående til kjennelsen, og konklusjonen er både overraskende og dramatisk. Det er USS' klare oppfatning at tingrettens lovanvendelse er feil, i det den setter til side klare prinsipielle føringer fra Høyesterett i dommen om lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen fra mars 2021*»

Hensynet til konfliktdeping og tillit til forvaltningen er sentrale hensyn i ulveforvaltningen generelt, og ikke kun utenfor ulvesonen.

– Konsekvensene er store for dem som må leve med denne voksende bestanden, og det har aldri vært Stortingets vilje at Norge skal ha en ulvebestand uten regulering, uttalte Hanne Alstrup Velure, leder i USS.

Staten anket

– Jeg er ikke enig i tingrettens konklusjon og mener at den vedtatte lisensfelling bør gjennomføres. Jeg har derfor besluttet å anke kjennelsen til Borgarting lagmannsrett. Jeg håper ankesaken kan gjennomføres raskt, slik at vi snart får en endelig avklaring om årets lisensfelling, sa klima- og miljøminister Espen Barth Eide om forbindelse med dommen.

Lagmannsretten

I et kappløp mot tiden fram mot 15. februar

Hanne Alstrup Velure er leder i USS.

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

Klima og miljøminister Espen Barth Eide anket på vegne av staten saken inn for Lagmannsretten.

FOTO: CECILIE B. STUEDAL

gjennomførte Borgarting lagmannsrett en skriftlig behandling av ankesaken. Fredag 11. februar kom avgjørelsen. Lagmannsretten gav i en enstemmig kjennelse staten medhold i at vedtaket om lisensfelling innenfor ulvesonen var lovlig.

Borgarting tilbakeviser punkt for punkt tingrettens argumenter for å stanse jakta. Vedtaket er ikke i konflikt med Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven. Det er ingen feil ved departementets rettanvendelse. Departementet har i sitt vedtak foretatt en bred vurdering av relevante hensyn, slik som Høyesterett har gitt anvisning om.

Oslo tingrett hadde lagt til grunn at den sentrale begrunnelsen for felling, konfliktdeping og økt tillit til forvaltningen, ikke var grundig nok vurdert i forhold til Stortingets krav om at det skal gjøres en konkret vurdering av hvilken effekt skyting av ulv vil ha i forhold til de ulike hensynene.

Dette er Borgarting lagmannsrett helt uenig i:

«*For det første er konfliktdeping og tillitskapt rovviltforvaltning bare to av flere momenter som har begrunnet departementets vedtak. For det andre mener lagmannsretten at det heller ikke kan stilles større krav til vurderingen av disse momentene enn det som er gjort i vedtaket. Dette er relevante hensyn av nokså generell karakter som i henhold til Høyesteretts praksis ikke kan kreves konkretisert i særlig grad.*»

Lagmannsretten har i sin kjennelse følgende hilsen til de som mener at bestandsregulering ikke vil virke konfliktdepende fordi de som ikke liker at det skytes ulv vil bli sinte og lei seg:

«*Det er for lagmannsretten fremlagt en skriftlig vitneforklaring fra seniorforsker Ketil Skogen, ved Norsk institutt for naturforskning (NINA), som er kritisk til departementets vurdering og vektlegging av hensynet til å dempe konfliktnivået. At ulike fagmiljøer har ulike syn som kan fravike departementets, innebærer ikke at det er feil ved departementets vurdering som gjør vedtaket er ugyldig.*»

Fornøyd statsråd

– Jeg konstaterer med tilfredshet at lagmannsretten gir oss medhold i at statens vedtak av 22. desember 2021 om å felle ulv tilhørende fire ulveflokker innenfor ulvesonen, var Klima- og miljøminister Espen Barth Eides kommentar etter lagmannsrettens avgjørelse.

– Det betyr at det kan felles ulv innenfor ulvesonen i vinter. Vi vil sette i gang med lisensfelling så raskt som praktisk mulig, og vi vil om nødvendig vurdere tiltak for å sikre at hele kvoten kan tas ut i år.

Dagen etter, lørdag 12. februar, var lisensjakt i gang. Fellingskvoten var også økt fra 25 til 28 dyr. 11 ulver ble felt de fire siste dagene av lisensjakta. Deretter fikk Statens Naturoppsyn i oppdrag fra regjeringen å ta ut restkvoten.

Ulverekord i Elverum

Hele Hornmoen-flokken ble felt på to timer og 15 minutter.

Fellingsleder: Rune Lien.

FOTO: PRIVAT

Svein Egil Hatlevik

Det gikk mindre enn et døgn fra lagmannsrettens kjennelse om at lisensfelling av ulv kunne igangsettes til de åtte dyra på kvota i Hornmoen var felt. Elverumsingen Rune Lien var fellingsleder for det mest effektive uttaket av ulv i Norge i moderne tid.

- Samarbeidet på tvers av foreningsgrenser har vært utmerket mellom jegere fra Sørskogbygda, Heradsbygda og Våler. Dyktige ildsjeler har sporet ulvene tett helt siden snøen kom. Da kjennelsen var klar, hadde vi god kontroll over hvor flokken var, slik at det kunne mobiliseres raskt, sier Lien.

Agåsen, der ulvene ble felt, har vært et kjerneområde for Hornmoen-reviret. Stedet ligger få kilometer fra Heradsbygda, hvor Lien har vokst opp og jaktet siden han var guttunge.

Rutinert mannskap

Natta før jakta sporet et titalls mann aktivt. I grålysningen mente Lien det var god nok kontroll på ulvene til at resten av fellingslaget kunne tilkalles. Oppmøte var ved Starmoen drøyt fem kilometer fra berget hvor jakta foregikk noen timer senere. Samtidig var mannskap i gang på Agåsen for å samle ulvene på minst mulig areal. På formiddagen var ringen det skulle posteres langs redusert til 6,5 km.

- De aller fleste som var med har deltatt på lisensjakt mange ganger tidligere. Jaktlederens rolle er å organisere mannskapene, slik at alle kommer seg til postene og samtidig unngå et kaos av biler og støy. Når ting er godt planlagt, og du har vært med på lisensjakt rundt om i Hedmark hver vinter det siste tiåret, klarer du å fokusere på de riktige tingene, sier Lien.

Deretter kjørte fem roder med til sammen 80 jegere ut i puljer.

- 12 drivere satte press på ulvene fra flere kanter samtidig. Når ringen var såpass liten, var ulvene raskt i bevegelse. Den første som ble felt, bare minutter etter at drevet startet, viste seg å være ledertispa. Det medførte nok uro i resten av flokken, sier Lien.

Da det begynte å smelle, med lukt og lyder flere steder samtidig, satte ulvene fart i flere retninger. Etter kort tid var sju ulver

Hele kvota på én dag:

Lederdyra i Hornmoen var en hann på 42 kilo og ei tisper på 35 kilo. I tillegg er det felt to tispervalper og fire hannvalper i reviret.

FOTO: PRIVAT

skutt. Den åttende ble observert av en post mens den sprang ut av flaggringen.

- For å få felt den siste ulven ble det postert om langs skogsbilveier sør for der jakta startet, men også den siste ble felt mindre enn en kilometer utenfor den opprinnelige ringen.

Hyggelige tilbakemeldinger

Lien er stolt på vegne av jaktlaget etter et effektivt uttak.

- Vi har selvfølgelig hatt en drøm om at vi skulle klare å ringe inn hele flokken

på én gang, men at hele flokken skulle bli felt i løpet av drøye to timer føles i ettertid nesten uvirkelig, sier han.

Rovdyr.org snakker med Lien dagen etter ulvene ble felt.

- Flere jegere har vært ute i skogen og sluppet både harehunder og elghunder, for å kjenne på friheten og tryggheten som har vært savnet i bygda over mange år. Man blir nesten rørt av slikt. Det har vært masse hyggelige tilbakemeldinger og ingen sjikane så langt, sier han.

Utenfor ulvesona

Åsmund Ystad

Åtte ulver er felt i lisensjakt utenfor ulvesona så langt i vinter. Startskuddet gikk 1. desember og i løpet av de første elleve dagene ble det skutt sju dyr i Hedmark, to i Stor-Elvdal og fem i Rendalen.

I tillegg felte svenske lisensjegere to ulver på svensk side i det norsk-svenske Rømskogreviret. Dette ble gjort av svenske lisensjegere i januar i år.

Ga blaffen i forskning

Den åttende ulven ble felt i Flå 6. desember. Dette dyret var født i det fargerike Mangenreviret på grensa mellom Hedmark og Akershus. Med andre ord en norskfødt ulv, som i strid med 35 års forskningsfunn ved Høgskolen i Innlandet, hadde vandret vestover, over Glomma, ut av Hedmark og til Hallingdal der den i fjor sommer tok sau på beite før den ble til slutt ble skutt.

I følge Høgskolen har ingen norskfødt ulv oppført seg slik i nyere tid.

Denne ulven ga blaffen i forskningen og vandret ut fra den helnorske og fargerike ulveflokk i Mangenreviret til Hallingdal der den ble felt under lisensjakt i Flå 6. desember i fjor.

FOTO: PRIVAT

Ledertispa i Bograngen-reviret ble skutt fra helikopter av mannskap fra SNO torsdag 17. februar.

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

Ulverettsaken endte i statlig uttak med helikopter

En direkte følge av rettsprosessen til Noah, WWF og FVR, om lisensjakt i ulvesona, ble at Regjeringen åpnet for ekstraordinære uttak av de to grenseflokkene Bograngen og Rømskog, etter lisensfellingens slutt 15. februar og fram til 1. mars.

Mannskap fra Statens naturoppsyn startet oppdraget i Åsnes og Grue kommuner og felte to ulver torsdag 17. februar og to nye ulver påfølgende dag. I skrivende stund har fellingslaget flyttet sørover og påbegynt forsøket med uttak av kvoten på 10 ulver i Rømskogreviret.

Nordli gaupejaktlag med hunngaupa som ble felt første jakt dag.

Gaupejakt i Lierne

De to første dagene av gaupejakta førte til to fellinger for gaupejaktlaget i Nordli i Lierne i Trøndelag.

Tekst: Svein Egil Hatlevik
Foto Isak Valfridsson

Lierne ligger inn mot svenskegrensa, og her har soneforvaltningen lagt opp til at området skal være prioritert til bjørn og jerv, men ikke mål om ynglende gaupe. Det har også ført til at det ikke er så mye gaupe, og kvotene for gaupejakta er ofte romslige, forteller den erfarne jegeren Jens Martin Ness.

– Gaupe dukker opp tidvis her i området. Det jaktet ikke så mye i Sverige, og det som kommer hit er dyr som sprer seg fra svensk side. Vi ser det er en veldig stor harebestand for tida, og der det er mye

hare, er det også gaupe. Men det er også en del rådyr her i området, sier Ness.

I grenseland

Det er utstrakt samisk reindrift i området, både på norsk og svensk side. Tirsdag i forrige uke var første dag i årets gaupejakt. Jaktperioden for gaupe går fra 1. februar til 31. mars. Skara i Lierne har båret godt med ti til 15 centimeter med løssnø oppå.

– Første jakt dagen var tiårsdagen til den ene hunden min, Rex, så slik sett var det artig å få felt gaupe med denne hunden. Han er en blanding av russerstøver og bluetick, sier Ness.

Jaktlaget som Ness er med på felte ei hunngaupa på drøyt 15 kilo første jakt dagen og en hann på litt over 19 kilo den andre dagen. Begge deler er normal vekt på voksen gaupe.

Ness understreker at gaupejakt i høyeste grad er en laginnsats.

– Den første gaupa hadde vi god kontroll på hele uka før jaktstart. Stedet der den ble felt ligger på en ås, og det går vei rundt åsen, så når det er gode sporingsfohold, har vi også veldig gode forutsetninger. Vi slapp hunden på sporet, og den fikk ganske fort kontakt gaupa med hund. Gaupa ble felt mens den satt oppe i ei bjørk, forklarer Ness.

Den andre jakt dagen var den fem år gamle hunden Theo mer sentral. Theo er

en treeing walker coonhound, som er en rase fra USA.

– Her foregikk jakta helt inn mot svenskegrensa. Det er ofte en utfordring å jakte så nært grensa, for gaupa kan jo sjølsagt passere fram og tilbake inn og ut av det området hvor vi kan jakte. Denne gangen hadde vi flaks og vi fikk felt gaupa mens den hadde retning på vei mot svensk side, sier Ness.

Amerikanske hunderaser

Det er gått 16 år siden trønderen kjøpte sin første roviltstøver. Hundene bruker han på både rev og gaupe. Siden har han jaktet aktivt og husker ikke i farta hvor mange gauper det har blitt opp gjennom årene.

– Det er vel kanskje et tegn på at en begynner å bli gammel når en begynner å tenke på alt en skulle ha skrevet ned, sier Ness spøkefullt.

Det er fortsatt mer enn en måned igjen av gaupejaktperioden. Folk fra jaktlaget er stadig ivrig ute og ser etter gaupe, men når dette skrives kjenner ikke Ness til noen flere gauper i området.

– Hvilke tanker har du når det gjelder forskjellen mellom å jakte gaupe versus annet vilt?

– Det er ikke så veldig ofte det er gaupespor eller observasjoner av dyra. Som regel er det bare noen dager i året du kan jakta gaupe, og det er jo med på å gjøre det mer interessant. Det er få dager og få muligheter. Gaupa kan oppføre seg ganske uforutsigbart, noe som gjør jakta mer spennende. De kan for eksempel klatre opp i tre, springe inn i et berg eller plutselig stikke langt av gårde eller klatre opp i et bratt berg for å riste av seg hundene, sier Ness.

Resten av året blir hundene først og fremst brukt til revejakt.

– Andre år har vi vært ute og trent med hundene på gaupespor, men det har vi ikke fått til i år. Min erfaring er at hunderaser av amerikansk blod ikke er like opp tatt av harespør som de nordiske støvrasene. Men det er jo mange støvere som er veldig interessert i gaupa. Om det er om hundenes interesse for katter som kommer til syne, eller hva det er, vet jeg ikke. Interessen er det i hvert fall ikke noe å si på, sier Ness.

Skytter Arve Åness, hunden Theo og Jens Martin Ness med gaupa som ble felt andre jakt dag.

Slik har det gått med gaupejakta i resten av landet

Åsmund Ystad

Av en kvote på 74 er det felt 46 gauper så langt pr. 9. februar. Det er 23 felte gauper i roviltregion 6 (Trøndelag og Møre og Romsdal), én gaupe i region 7 (Nordland) og 10 gauper i region 3 (Oppland). 12 gauper er felt i region 2 (Buskerud, Vestfold og Telemark og Aust-Agder). Her er elleve dyr dokumentert felt, mens én er påskutt, men ikke gjenfunnet.

46 felte gauper.

Dato	Gaupe	Sted	Region
01. feb	Hann 15,3 kg	Lierne	6
	Hunn 15,0 kg	Lierne	6
	Hunn 17,9 kg	Orkland	6
	Hunn 10,8 kg	Tingvoll	6
	Hann 21,6 kg	Sel	3
	Hann 12,0 kg	Tingvoll	6
	Hunn 13,4 kg	Rindal	6
	Hann 18,9 kg	Rennebu	6
	Hann 23,5 kg	Rennebu	6
	Hann 24,5 kg	Midtre Gauldal	6
	Hann 23,0 kg	Midtre Gauldal	6
	Hunn 15,8 kg	Stjørdal	6
	Hunn 11,5 kg	Holtålen	6
	Hann 11,3 kg	Stjørdal	6
	Hann 19,8 kg	Steinkjer	6
	Hunn 15,5 kg	Namsskogan	6
Hann 21,0 kg	Overhalla	6	
Hann 20,5 kg	Nærøysund	6	
02. feb	Hann 19,8 kg	Lierne	6
	Hann 16,7 kg	Surnadal	6
	Hann 18,0 kg	Vestre Slidre	3
	Hann 18,6 kg	Lillehammer	3
	Hann 19,7 kg	Dovre	3
	Hann	Vinje	2
	Hann 17,5 kg	Tinn	2
	Hunn	Flesberg	2
03. feb	Hann 12,7 kg	Larvik	2
	Ukjent	Larvik	2
	Hann 16,3 kg	Nord-Aurdal	3
	Hunn 16,0 kg	Grong	6
	Hann 20,1 kg	Larvik	2
	Hann 19,1 kg	Lier	2
04. feb	Hann 18,5 kg	Notodden	2
	Hann 20,0 kg	Surnadal	6
	Hunn 13,8 kg	Nord-Fron	3
	Hann 20,5 kg	Hjartdal	2
	Hann 20,3 kg	Ringeby	3
05. feb	Hann 11,4 kg	Lierne	6
	Hann 19,1 kg	Hamarøy	7
	Hunn 13,4 kg	Lillehammer	3
	Hann 18,5 kg	Sor-Aurdal	3
	Hann 20,0 kg	Nordre Land	3
	Hunn 16,0 kg	Tinn	2
	Hann 14,8 kg	Surnadal	6
06. feb	Hunn 14,9 kg	Ringerike	2
	Hunn 14,8 kg	Nore og Uvdal	2

Effektiv fangstbås i Lesja

Siden 2015 er ni jerver er gått i fangstbåsen til Arne Rolstad i Lesja.

Svein Egil Hatlevik

Når man snakker om at det er vanskelig å lykkes med lisensfelling av jerv, er det ofte sånne steder som Lesja, øverst i Gudbrandsdalen, man viser til. Mer enn 80 prosent av kommunen ligger over 1000 meters høyde, og den som vil få has på en jerv på åte, må være forberedt på å både vente og fryse.

Men det finnes også alternativer. Tidlig i januar gikk en jerv i fangstbåsen som lesjingen Arne Rolstad har satt opp sammen med tre andre.

Båsen har stått oppe siden 2015, først som en del av et prøveprosjekt for å effektivisere lisensfelling. I 2020 ble jervebåsen med elektronisk overvåkning et ordinært virkemiddel for å regulere jervebestanden. Hvert år må det søkes om godkjenning for fortsatt bruk av en bås.

– Før vi fikk opp båsen, var det noen år hvor vi drev med åtejakt. Først er det strevet med å bære opp store mengder åte, og så ligge 20 netter med usikkert resultat. Så da vi fikk mulighet til å sette opp bås, gjorde vi selvsagt det. Første vinteren den sto oppe, fikk vi tatt to jerver. Den som ble felt nå, er den åttende i denne båsen, sier Rolstad.

Etter at dette intervjuet ble gjennomført gikk enda en jerv i båsen. Dyret var ei tisper på drøyt åtte kilo, og som ble felt 19. januar.

– Jeg har alltid vært fascinert av jerven.

En jerv utenfor båsen i Lesja i 2018.

FOTO: ARNE ROLSTAD / VILTKAMERA

Den er en spesialist på sitt felt og utrolig hardfør. En jerv på 16 kilo kan ta en reinbukk på 80 kilo. Den er en tøffing og utrolig sterk i forhold til størrelsen, sier Rolstad.

Turnusordning

En jervebås er ikke noe man får kjøpt på butikken. I Lesja er det en pensjonert snekker som har laget flere av dem. Den

lages med grove planker som forhindrer at jerven skal kunne krafse seg ut. Båsen er utstyrt med kamera som sender melding når den tar bilde og en varsler som gir beskjed om lokket klapper igjen.

En slik melding fikk Rolstad ved 07.30-tida torsdag 6. januar. Da var det bare å komme seg opp i fjellet og spenne på seg skiene for å få gått det siste stykket fra veien. Etter halvannen time var han framme. Det er fire personer som er i beredskap for å rykke ut om det kommer beskjed om det fanges en jerv.

– Vi hadde ikke orket å holde på med dette om i ikke kunne

bruke kamera til varsling. De første årene hadde vi en turnusordning hvor vi byttet på oppsynet. Da måtte en opp i fjellet og sjekke båsen to ganger om dagen. Denslags er det i praksis bare pensjonister

«– Jeg har alltid vært fascinert av jerven. Den er en spesialist på sitt felt og utrolig hardfør.»

Arne Rolstad med jerven som ble felt 6. januar i Lesja.

FOTO: PRIVAT

som har tid til å holde på med. Men det samme gjelder forsåvidt også åtejakt. Du må ha veldig mye tid til overs, sier Rolstad.

Når man vel er kommet fram til båsen, er det en fordel å være tre personer: Én må

stå bak og løfte opp lokket, én lyser inn i båsen og tredjemann skyter for å avlive jerven.

– Det har bare skjedd én gang at jerven har vært hissig og bitt i borsepipa og knurra. Ellers sitter de rolig. Det er viktig å ikke ha for stor glippe når lokket åpnes, ellers kan jerven smette ut, sier Rolstad.

– Vi har funnet en veldig bra plassering, midt i trekkruta til jerven. Selv om det kommer nye dyr, bruker de samme rutene, sier han.

Økende tap i kommunen

Selv har han holdt på med sau siden 2013. Han har 180 vinterføra sauer. I Lesja kommune har det vært en økende tendens for tap av lam på utmarksbeite siden 2015, viser tall fra landbrukskontoret i kommunen. Økningen skjer etter at det siden 2003 i all hovedsak har vært en avtagende tendens. Lammetapet på beite var rundt 17 prosent i 2003, i 2015 var tapsprosenten drøyt 6 prosent, mens den etter 2021-beitesesongen var på like over 10 prosent.

– Vi i det beitelaget jeg er med i har ikke

store tap sammenlignet med andre beitelag i området, så det er tydelig at det hjelper med denne båsen, sier Rolstad.

Lisensfellingsperioden for jerv varer fra og med 10. september til og med 15. februar. Men ofte legger Rolstad merke til at jerven har vært der etter fellingsperiodens slutt.

– Snøen smelter jo ikke om vinteren her oppe, det blir bare mer og mer utover seinvinteren, slik at det til slutt blir dårlig med mattilgang for jerven. Men etter 15. februar begynner de å få valper, og da bør en jo ikke jakte. Men det er mulig å se for seg en ordning hvor fellene fortsatt er i bruk og hvor Statens naturoppsyn kan komme og bedøve jerven og se om det er ei tisper eller en hann. Så kan eventuelle tisper slippes løs igjen, sier Rolstad.

– Et annet grep som kunne ha økt effektiviteten av lisensfelling, kunne vært å starte fellingsperioden tidligere. I august under reinsjakta er det mye folk i fjellet, og da burde det gå an å felle jerv, sier han.

75 jerver belastet lisenskvoten

Åsmund Ystad

I følge Miljødirektoratet er totalt 75 jerver belastet kvoter for lisensfelling av jerv Norge i fjor høst og i vinter. 60 av jervene er felt av lisensjegere, en er drept i trafikken og de resterende jervene er felt på skadefelling i vinter og i fjor sommer og belastet lisenskvoten.

Resultatet av lisensjakta er bedre enn fjorårets som også var relativt godt sammenlignet med tidligere år der man har slitt med lite effektiv lisensjakt på jerv. Lettelser i regelverket og ikke minst utvikling av gode hundeevipasjer har bidratt til økningen. Jakttida er 10. september til 15. februar.

Likevel er man som vanlig langt unna å fylle kvotene. Lisenskvoten for hele landet er på 153 jerver. Bestanden av jerv ligger over bestandsmålet for hver rovviltregion og det er derfor de regionale rovvilt-nemndene som har ansvar for forvaltningen og fastsetter kvotene.

Den høye kvoten er et uttrykk for forvaltningens mål om å redusere forekomsten av jerv ned til Stortingets vedtatte bestandsmål på 39 årlige ynglinger. De siste årene er det registrert et langt høyere antall med over 60 årlige ynglinger.

Miljødirektoratet har i mange år hatt ansvaret for å ta ut deler av restkvotene i form av ekstraordinære forebyggende

Ved hjelp av gode hunder lyktes Steinar og Ståle Sirijord lyktes med å felle den med jerven i Hattfjelldal 21. november.

FOTO LARS-ANDREAS SIRIJORD

uttak. Dette har vanligvis skjedd i slutten av lisensjaktperioden og utover våren, men slik uttak i tillegg til lisensjakta har ikke vært nok til å redusere bestanden så langt.

Jerv uten grenser

Norske, svenske og finske myndigheter dyrker dialogen om grenseoverskridende jerveforvaltning.

Gjenstand for dialog: To jervevalper fotografert i Nordland i 2020.

FOTO: VEGAR PEDERSEN/STATENS NATUROPPSYN

Svein Egil Hatlevik

– Man blir jo lei av all denne dialogen som skal være hele tida. Forvaltningen tar for lett på den erfaringen som både reindrifta og jordbrukere har bygget opp gjennom hundre-årene. Nedarvet kunnskap blir tillagt for liten vekt sammenlignet med forskningen, sier Nils-Anders Jonsson, reindriftsutøver i Tåssåsen sameby i Jämtland og styremedlem i Svenska Samernas Riksförbund.

– Vi har erfart tidligere at forskerne holder på med sine prosjekter i flere år. Så kommer de fram til det vi har fortalt dem hele tida, sier han.

I begynnelsen av desember arrangerte WWF en workshop over to dager om en framtidig grenseoverskridende jerveforvaltning i Norge, Sverige og Finland. Blant deltakerne var Miljødirektoratet, Landbruksdirektoratet, svenske Naturvårdsverket, Finlands Viltcentral og den finske reindriftsorganisasjonen Paliskuntain Yhdistys. Workshopen, som på sedvanlig vis under pandemien

hovedsakelig foregikk over nett, er del av det EU-finansierte programmet Euro Large Carnivores.

Plaget av ulv

Ingen norske reindriftsamer deltok, og dermed tok Rovdyr.org kontakt med den eneste deltagende svenske reindriftsamen. Jonsson fant tid til et telefonintervju innimellom stadige forstyrrelser i reinflokken forårsaket av ulvene i Prästskogenreviret.

– Det er ikke rammene for fennoskandisk jerveforvaltning vi tenker mest på når det er ulv her, sier Jonsson.

I den norsk-svenske bestandsovervåkningsrapporten for jerv fra 2021 står det å lese at det er estimert 100 ynglinger av jerv i Sverige. 51 av ynglingene fant sted i Jämtland.

– Vi har mer eller mindre halve jervefamilien i Sverige her i vårt område, samtidig er det ingen lisensjakt. Det var et vedtak om lisensjakt i 2019, hvor det var kvote på 15 dyr. Men da ble ingen felt. Det

skyldes at regelverket er helt umulig, det er blant annet ikke lov å bruke snøskuter. Det blir som på 1800-tallet, man må springe jerven i kapp på ski, sier Jonsson.

Han har engasjert seg i rovdyrspørsmål i snart 20 og opplever at alt har gått i stampe. Han tok over sin fars rolle i reindriften i 1986.

– Den gangen var det gaupa som var den store reindreperen. Men gaupa har vi fått ganske bra kvoter på. Slik det fungerer nå, er det ikke så ille – selv om det lokalt kan være store tap. De seinere årene har jerven kommet i stedet. Når vi er ute, ser vi mer jervespor enn elgspor, sier Jonsson.

Felles bestander

Seniorrådgiver hos WWF Zanete Anderson-Lilley har hatt et koordinerende ansvar for workshopens norske deltakere. Hun vektlegger at hovedformålet er å samle myndighetene i de fennoskandiske landene til komme i gang med en dialog om felles forvaltning av jerv.

– Alle de store rovdyra utgjør felles bestander i de tre landene. Da er det en fordel å tenke forvaltning på tvers av grensene. Vi har fått positive signaler fra myndighetene i de tre landene når det gjelder å komme fram til en rammeavtale for jerveforvaltningen, sier Anderson-Lilley.

Hun trekker paralleller til en avtale fra 2020, hvor myndighetene i de tre landene utarbeidet et felles rammeverk for å dele kunnskap og informasjon om ulv i Fennoskandia, slik som overvåkningsdata. Også rutiner for å sikre overlevelsen til ulver som beveger seg fra Finland og over til den svensk-norske ulvestammen er del av rammeverket.

– Kvaliteten på bestandsovervåkingen av jerv er ganske bra i alle de tre landene. Men også her kan informasjonsflyten mellom landene bli en god del bedre, sier Anderson-Lilley.

– Det var ingen norske reindriftsamer representert under workshopen. Hvordan påvirker det legitimiteten til en slik prosess?

– Det er synd at det ikke var noen fra den norske reindriften. Flere var invitert, men

kom ikke. Men det er bra at representanter fra svensk og finsk reindrift deltok.

– *Sauenæringa var ikke invitert. Hvorfor ikke det?*

– Workshopen henvender seg i hovedsak til forvaltningsmyndighetene og oppmerksomheten var mest rettet mot de nordligste delene av de tre landene. Jeg håper beitenæringene blir mer involvert i fortsettelsen av prosessen, når det er myndighetene som skal ta stafettpinnen videre, sier Anderson-Lilley.

– *Er det et mål for WWF i Norge at en workshop som denne skal føre til høyere antall og konsentrasjon av jerv i reindriftsområdene?*

– Vi er opptatt av at jerven er sterkt truet på den norske rødlista og er en norsk ansvarsart. Vi mener at bestandsmålet for jerv må eventuelt økes i Norge og i hvert fall brukes som minimumsmål, men vi mener ikke noe om hvor i landet det bør bli flere jerver, svarer Anderson-Lilley.

Ønsker bedre overvåking

I Tåssåsen sameby er Nils-Anders Jonsson opptatt av at innsatsen for å dokumentere jerv i Sverige bør trappes opp. Jerven lever ofte langt til fjells, og det er ikke så lett å skaffe oversikt. Gunstig bevaringsstatus for jerv i Sverige er satt til 600 individer, noe som betyr at forvaltningens mål er at antallet jerver bør gå under 600.

– Når det ikke lykkes så godt å overvåke jerven der den finnes, oppnår man heller ikke gunstig bevaringsstatus. Hvis målet er å øke aksepten for jerven, må det skytes mer av den. Slik det er nå, er det et minimalt antall som kan tas ut, sier Jonsson.

Han viser til at Tåssåsen har hatt et kalvetap på rundt 50 prosent de siste årene. Når et høyt trykk fra alle de store rovdyra gjør at flokkene sprer seg, og at spredningseffekten forsterkes av klimaendringer som gir ustabile beiteforhold, blir det vanskelig å holde oversikt over rovdyrskadene.

– Vi dokumenterer sjøl mellom 10 og 16 jerveynglinger per sesong i vårt område.

Seniorrådgiver: Anders Braa i Miljødirektoratet.

FOTO: MILJØDIREKTORATET

Så er det vanlig å bruke en omregningsfaktor på mellom 6 og 7 for hver yngling for å komme fram til hvor mange individer det er snakk om. Det blir fort rundt 100 jerver bare her hos oss. Ikke alle gjør særlig skade, så om vi kunne tatt ut de som vi merker tar mest rein, ville det nok økt aksepten, sier Jonsson.

– De aller fleste prosesser rundt oss som handler om jerv, går ut på at det skal bli mest mulig av den. Bedre tall og overvåking ville hjulpet oss, men rovdyrtapene er en akutt situasjon, og vi har ikke tid til å vente på forskernes kvalitetssikrede metoder.

– *Tror du at en workshop om fennoskandisk samordning av jerveforvaltningen vil gjøre situasjonen lettere for reindriften?*

– Hvis alle har et åpent sinn, kan det bli bedre. Og hvis myndigheter og verneorganisasjoner klarer å respektere reindriften erfaringsbaserte kunnskap, er vi kommet et stykke på vei. Slik som det er nå, opplever folk som har holdt på med reindrift hele livet altfor ofte at nytannede myndighetspersoner skal fortelle dem hvordan ting skal gjøres. Lokalt har vi god kontakt med tjenestemenn hos Länsstyrelsen i Jämtland, og det føles bra. Det er de sentrale myndighetene som gjør det vanskelig, særlig hos Naturvårdsverket i Stockholm. Min erfaring er at lokal forvaltning fungerer, sier Jonsson.

– Men jeg er egentlig veldig lei av å sitte og prate om rovdyr når det aldri blir

Høyt rovdyrtrykk: – De aller fleste prosesser rundt oss som handler om jerv, går ut på at det skal bli mest mulig av den, sier Nils-Anders Jonsson i Tåssåsen sameby.

FOTO: ANN KRISTIN SOLSTEN

Sørlig beliggenhet: Tåssåsen sameby ligger i Jämtlands län i Sverige. I vinterflokken kan samebyen ha opptil 5500 reinsdyr.

FOTO: NILS-ANDERS JONSSON

bedre. I et sånt forum hvor flere land skal delta, skjer samtalene ofte på engelsk. Jeg føler det er komplisert nok som det er på svensk, legger han til.

I startgropa

Anders Braa, seniorrådgiver i Miljødirektoratet, trekker særlig fram muligheten for å få til bedre informasjonsflyt mellom Norge, Sverige og Finland som et mål for hans egen etat. Norge og Sverige drifter i fellesskap systemet Rovbase, som fungerer som informasjonslager om jerv og andre store rovdyr. Noe tilsvarende finnes ikke i Finland.

– Det som kommer ut av samtaler som dette er et ikke-forpliktende rammeverk, hvor myndighetene i de tre landene har hatt en gjennomgang av felles problemstillinger og hva som er verd å tenke på for jerveforvaltningen i framtida. For Miljødirektoratets del er dette arbeidet helt i startgropa, og det gjenstår å fintenke på framtidige prosjekter for forskning og forvaltning. Vi regner med å ha kommet en god del lengre i løpet av våren, sier Braa.

Braa deltok fysisk på en tilsvarende workshop i Østersund i Sverige like før koronapandemien brøt ut. Den gangen var ingen av beitenæringene representert i det hele tatt.

– Det er i hvert fall positivt at reindrifta i Finland og Sverige var representert denne gangen, sier Braa.

– I Sverige og Finland er tap av beitedyr til jerv en problemstilling som utelukkende er knytta til tamrein, mens det i Norge også er en problemstilling for saue- næringa. Når temaet for diskusjonen er felles utfordringer i de tre landene, er det også en logikk i at en snakker mest om tap av tamrein til jerv, sier han.

Braa understreker at forvaltning av jerv i Norge bestemmes av norske politiske prosesser.

– Det er forskjell i politikken fra land til land. Samtalene handler om å få til noe felles med utgangspunkt i de ulike landenes politikk. Norsk politikk er preget av at det er et mål å ta hensyn til både sau og tamrein. Så er det opp til norske myndigheter å markere at det finnes en tilleggsdimensjon utover reindrifta i det norske systemet, sier han.

Mikkel Mathis Hætta er reindrifutøver i Kautokeino. Han var invitert til workshopen og sier han på det aktuelle tidspunktet var opptatt med å dempe effektene av beitekrise, som allerede i begynnelsen av desember var blitt et stort problem i hans beiteområder.

Jervedrept rein.

FOTO AINA BYE

Sin fars datter: Mye tid og penger ble brukt på Galven-tispa i 2009. Hun var avkom etter en immigrantulv og ble ansett som viktig for å motvirke innavl i ulvestammen.

FOTO: LARS GANGÅS/STATENS NATUROPPSYN

Presentasjon: Hans K. Stenøien under fremleggelsen av rapporten om analyser av ulve-DNA i desember i fjor.

FOTO: ÅGE HOJEM/NTNU VITENSKAPSMUSEET

Ikke hund, ikke frisk, men finsk

Hva verdens mest omfattende kartlegging av ulve-DNA kan og ikke kan gi svar på.

Tekst: Svein Egil Hatlevik

I begynnelsen av desember presenterte Hans K. Stenøien, professor i biologi og direktør for NTNU Vitenskapsmuseet, konklusjonene etter en ambisiøs genetisk analyse av ulver fra hele artens utbredningsområde – den største samlingen helgenomsekvenserte prøver av ulv noensinne.

Tre års arbeid og seks millioner kroner munnet ut i rapporten «Genetisk opphav til den norsk-svenske ulvestammen».

– Det har vært en del som har spurt hva slags forvaltningsmessige konsekvenser funnene våre må få, sier Stenøien.

– Da gir jeg dem det samme standardsvaret: Vi er forskere og leverer kunnskapen, så er det et politisk spørsmål hva den skal brukes til. Det er opp til de folkevalgte, sier han.

Finsk immigrantulv

Rapporten kommer fram til flere konklusjoner. Den ene er at ulvestammen som holdt

til i Norge og Sverige fram den ble erklært «funksjonelt utryddet» en gang på 1960-tallet ikke er særlig genetisk lik de ulvene som finnes her i dag. Den andre er at ulvene som utgjør den svensk-norske ulvebestanden har mest genetisk til felles med ulver som nå har tilhold i sørvestlige deler av Finland.

Ellers peker rapporten på to egenskaper ved ulvene i Norge og Sverige som gjør at de skiller seg ut fra det meste av ulv i andre steder av verden: De har høyest grad av innavl og lavest innblanding av gener fra hund.

Konklusjonene er i tråd med det aller meste av annen forskning som hittil er utført på ulver i Norge, Sverige og Finland de siste 30 årene.

– *Hva er egentlig helgenomsekvensering? Hva kan det si noe om og hva kan det ikke si noe om?*

– Hovedforskjellen mellom helgenomsekvensering og metoder som tidligere er

brukt er datamengden en får ut av det. Helgenomsekvensering gjør at man kan se på hele arvematerialet, og det gir bedre oppløsning og presisjon, sier Stenøien.

– Vi er interessert i historiske og veldig kompliserte spørsmål som «Hvor kommer noen fra?» og «Hvem er i slekt med hvem?» og for å kunne si noe om det, så må du ha en genetisk variasjon. Hvis alle individer har nøyaktig samme arvemateriale, så er det ingen variasjon, og da kan du heller ikke si noen verdens ting. Og det er det som blir resultatet hvis du ser på bare en liten del av helheten. Motsatt, hvis du ser på veldig mye, og hvis du har en variasjon, en mutasjon, i ett eller annet gen, og du finner ett individ som har den mutasjonen, og så finner du et annet individ som har akkurat den samme mutasjonen, så kan du begynne å regne på hvor mye de er i slekt.

Mange billioner

Mutasjoner av denne typen skjer veldig sjelden. Sannsynligheten for at en

mutasjon skal oppstå i løpet av en generasjon er nesten ikke-eksisterende for et gen. Men det er mange billioner gener, eller DNA-baser, i hele arvematerialet, så hvis man ser på veldig mange av disse, er det mulig å fange opp det som skjer av endringer. Motsatt, om en betrakter bare en liten del av genstrengen, så må en vente i tusenvis av generasjoner for å kunne observere noen endring.

– Når du ser på hele genomet, vil du kunne observere noen hundre mutasjoner i hver enkelt generasjon. Dette gjelder mennesker, ulv og alle arter. Så når du har høy oppløsning, er det lett å fange endringene fra en generasjon til den neste. Vi kan ikke regne på alle DNA-basene, men vi kan regne på mange titalls millioner, sier Stenøien.

Til sammen 1309 dyr inngår i datasettet som forskerne har jobbet med. Blant prøvene finnes det 99 ulveprøver fra før 1970 og 56 hundep prøver fra ulike raser. Et mindre antall andre prøver fra eksempelvis sjakal, coyote og hybrid mellom ulv og hund er også del av materialet. Det er produsert helgenomsekvenser fra 97 norsk-svenske ulver fra etter reetableringen på 80-tallet til prosjektet.

Fire varianter i Finland

Analysen som Stenøien og hans kolleger har utført har funnet fire klynger av genetisk fellesskap i ulver fra Finland. Den gruppa av ulver som ligner mest på de som er analysert fra Norge og Sverige, holder i dag til i de sørvestlige delene av Finland og omtales i rapporten som «Finland 2».

– Finnes noen mer folkelig uttrykk for hva slags type slektskap dere har funnet mellom norsk-svenske ulver og denne Finland 2-gruppa av ulver?

– Det er et relevant spørsmål, men også et spørsmål vi ikke har sett på. Du kan bruke ulike typer avstandsmål og få ut verdier for hvor nært genetisk slektskap det er snakk om. Det er vanskelig å skulle gi et svar på dette uten å kjøre egne beregninger som har til hensikt å svare konkret på et slikt spørsmål. Om jeg skal si noe om dette, på folkelig vis, vil jeg nok si at det er liten genetisk avstand mellom ulv i Norge og ulv i Finland, men den er stor nok til at den lar seg observere.

– Analysen viser til fire ulike genetiske grupperinger i Finland. Hva er det som skiller disse?

– Igjen er det liten forskjell mellom disse, og de overlapper til en viss grad. Vi ser uansett, når vi analyserer dataene, at det er fire genetiske klynger. Analysene blir sikrere av å dele inn på denne måten, i og med at spørsmålet vi skal besvare er hva som er det sannsynlige opphavet til den norsk-svenske ulvebestanden. Og da er det én genetisk klynge som peker seg ut som mer sannsynlig enn de andre tre klyngene som vi har observert i Finland.

– Viser analysen noe om hvor ulvene i Finland-2-bestanden kommer fra?

– Der kan jeg ikke gi noe sikkert svar, men jeg kan vise til hvor de har sin hovedutbredelse i dag, og det er altså sørvest i Finland. Den har naturligvis kommet

østfra på ett eller annet tidspunkt, men om det er mer nordøst enn sørøst har vi ikke sett på, sier Stenøien.

Seks grunnleggere

Den nåværende forekomsten av ulv i Norge og Sverige stammer fra et lite antall individer:

- Nyskoga-paret (som grunnla bestanden ved yngling i 1983)
- Gillhov-hannen, som kom inn som genetisk bidragsyter i 1991
- Kynna-hannen og Galven-hannen, som begge ble påvist i 2008
- Tiveden-tispa, som sammen med en hann ble flyttet fra nord i Sverige og sørøver i 2013

Disse til sammen seks ulvene regnes som grunnleggere av den norsk-svenske bestanden. Av disse er fire av ulvene med i datasettet som NTNU Vitenskapsmuseet har gransket. Hannen i Nyskoga-paret og Gillhov-hannen er ikke blant dem.

– Har alle grunnleggerne av bestanden som dere har analysert sitt opphav i Finland 2-gruppa av ulver eller er dette feil måte forstå metodikken på? Hva med Galven-hannen og Kynna-hannen? Er de også Finland 2-ulver?

– Vi har ikke analysert dataene på denne måten. Men alle grunnleggerne er genetisk like dagens finske ulver.

Det dukker rett som det er opp bilder fra ute i skogene på Østlandet som setter i gang diskusjoner muligheten for at det kan være innblanding av hundegener i ulvestammen. I tråd med tidligere

studier finner Stenøien og hans kollegaer at dagens norsk-svenske ulver har blant de laveste nivåene av innblanding fra hund sammenlignet med andre ulver i verden som er blitt studert.

I utgangspunktet samme art

– Hvor mye eller lite hund er minst innslag av hund i verden?

– Der kan jeg heller ikke gi noe tall. Vi vet at det er innslag av hund i alle ulver i hele verden. Ulver og hunder har formert seg med hverandre gjennom mange tusen år, og ulv og hund er i utgangspunktet samme art. Det vi har sagt, er at det er nesten ingen andre ulver i verden som har mindre hund i seg enn den norsk-svenske ulvebestanden.

NTNU Vitenskapsmuseet har sekvensert DNA fra 18 hunderaser, blant dem alaska husky, engelsk setter, golden retriever, gordon setter, haldenstøver, irsk setter, norsk buhund, norsk elghund, dunker, norsk lundehund og sibirsk husky – men også raser som i denne sammenhengen muligens er mer overraskende, slik som puddel, bichon havanais og whippet.

– Ville sannsynligheten for å oppdage innslag av hund vært større hvis dere hadde hadde alle hunderasene i verden, og i tillegg en god del kjøtere for sikkerhets skyld, som sammenligningsgrunnlag?

– Hvis jeg skulle ha designet et oppfølgingsprosjekt til det vi har gjort, ville jeg ikke ha brukt ressurser på spørsmålet om innblanding av hund. Det er veldig liten genetisk forskjell mellom de ulike hunderasene. Har du én hunderase, så har du egentlig nok informasjon om alle rasene, sier Stenøien.

– Det kan selvfølgelig være eller ha vært hybrider i Norge eller Sverige etter at bestanden gjenetablerte seg på 1980-tallet som ikke har blitt registrert. Men hvis spørsmålet er om det har skjedd hybridisering på en slik måte at hundegener blir spredd inn i den delen av ulvebestanden som vi har analysert, så kan vi kategorisk avvise dette, sier han.

Overrekkelse: Miljødirektoratets toppsjef Ellen Hambro får den ferdige ulverapporten på en minnebrikke fra Hans K. Stenøien.

FOTO: ÅGE HOJEM/NTNU VITENSKAPSMUSEET

– Hvor nært beslektet er de dyrepark-ulvene som stammer fra den gammel-norske ulven med det som fantes i Norge og Sverige fram til 1960 eller der omkring?

– Det er forskjell fra dyrepark til dyrepark. Noen har ikke så nært slektskap til den ulven som ble utryddet, men andre har stor grad av likhet og nært slektskap. Det er jo heller ikke så rart når vi vet at en del dyreparker har ulver som stammer fra ville ulver som ble fanget inn i Sverige på 50- og 60-tallet.

Dyrehager og pandemi

– Da NTNU Vitenskapsmuseet var i ferd med å sette i gang med DNA-prosjektet i 2018 uttalte du at når den ferdige rapporten foreligger, så er det en målsetting å få en avklaring på spørsmål knyttet til den del menneskers mistanke om at ulven i Norge og Sverige stammer fra ulovlig utsatte individer. Mistankene er ganske spesifikke og knytter seg til konkrete dyrehager. Men ulver fra disse dyrehagene er visst ikke med i datasettet. I hvilken grad er det et problem?

– Det er to deler i det spørsmålet der, og det er absolutt relevant. Ja, jeg gikk ut litt kjekt og sa at nå skal vi få et svar på dette med ulovlig utsetting. Hvis jeg skal forsvare meg litt, så kan jeg si at jeg nok ikke hadde den kjennskapen til dybden i alle deler av ulvedebatten den gangen som jeg har nå. Jeg kan si til deg det jeg sier til alle andre: Vi kan ikke bruke disse genetiske og dette datasettet for å si noe om ulver har gått hit på egne bein eller

om mennesker har flyttet på dem. Men litt avklaring har vi jo: Vi kan si med sikkerhet at den norsk-svenske ulven ikke kommer fra steder der det er i praksis umulig at de har kommet på egne bein, sier Stenøien.

– Hvis det er indikasjoner på at det finnes dyreparker hvor det er gode grunner til å hente inn prøver og sammenligne, så bør man gjøre det. Det er også verdt å merke seg at vi kommer til å publisere alle våre data åpent tilgjengelig, og da er det ikke så veldig kostbart å samle inn mer materiale og sammenligne det med de resultatene vi har kommet til, sier han.

Innavl

– «Ulven i Norge og Sverige klarer seg dårlig», sa du da rapporten ble lagt fram tidlig i desember, med henvisning til innavlen. Er det noe mer å si om dette utover det som handler om at det går ut over helsa til dyrene?

– Det er helsekonsekvenser, og det blir på et litt overordnet nivå, siden vi ikke har sett på så mye annet enn grad av genetisk variasjon. Også Charles Darwin visste at mye innavl er skadelig for alle levende vesener. For ulven i den norsk-svenske bestanden er det slått fast at innavl blant annet påvirker kullstørrelse og kan gi misdannelse av beinstruktur. Fra øya Isle Royale i USA kjenner vi også til hvordan innavl kan gjøre ulvene mer utsatt for sykdommer, noe som rammet store deler av den lille populasjonen som fantes der på 80-tallet – men den ble ikke utryddet.

Finske aner: Denne ulvevalpen i det svenske Tiveden-reviret ble fotografert i 2013.

FOTO: NATURVÅRDSVERKET

Selskapshund: Rasen bichon havanais er blant de mer uventede hunderasene som er inkludert i NTNU Vitenskapsmuseets DNA-analyse.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS (CC BY-SA 3.0)

FNR på stand på Camp Villmark

Møt Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk på Camp Villmark

29. april - 1. mai 2022
NOVA Spektrum – Lillestrøm

For første gang på tre lange år blir det endelig villmarksmesse i Lillestrøm. Der treffer du som vanlig Folkeaksjonen på stand, klar til å ta imot og prate med gamle og nye medlemmer på vår stand.

For medlemmer som har slitt ut t-skjorte og caps er dette anledningen til å fornye garderoben.

Velkommen til Camp Villmark 2022

FNR-capsen har livstidsgaranti. Alle som har slitt ut lua har rett på ny, gratis.

Kontaktinformasjon for Folkeaksjonens lokallag

Lokallag	Leder	Telefon
Østfold	Roger Dramstad, Rakkestad	tlf. 908 58 755
Akershus	Odd Granås, Aurskog	tlf. 908 81 938
Søndre Buskerud	Olav Fageraas, Spikkestad	tlf. 918 82 430
Glåmdalen	Kjell Eierholen, Åsnes	tlf. 971 80 798
Vestfold	Frode Island Bergan, Steinsholt	tlf. 905 81 517
Hallingdal	Knut Halvor Jordet, Nesbyen	tlf. 958 88 416
Trysil og Engerdal	Hans Peter Nyhuus, Trysil	tlf. 992 11 953
Åmot og Elverum	Vidar Helgesen, Rena	tlf. 917 46 796
Ringsaker	Geir Atle Aas, Brumunddal	tlf. 907 27 902
Nord-Østerdal	Harald Enge, Os	tlf. 950 88 892
Lillehammer	Ottar Moe, Øyer	tlf. 959 81 660
Valdres	Arne Warberg, Fagernes	tlf. 906 14 892
Lesja og Dovre	Eirik Sæther, Lesjaskog	tlf. 909 91 236
Oppdal og Rennebu	Odd Roger Eggan, Oppdal	tlf. 976 80 808
Gauldal	Johan Hokseggen, Kvål	tlf. 959 91 873
Nord-Trøndelag	Jørn Ove Heggland, Snåsa	tlf. 414 57 649
Helgeland	Pål Ove Wika, Trofors	tlf. 482 34 191
Troms	Terje Benjaminsen, Tovik	tlf. 913 91 707

Tidligere utgaver av Rovdyr kan leses på www.rovdyr.org

Tipping for ny rovdyrpolitikk, påmelding med SMS

Du kan gi din grasrotandel fra Norsk Tipping til lokallag i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk - Østfold lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 912159078» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk - Ringsaker lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 994021265» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk—Glåmdal lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 922937699» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk - Hallingdal lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 918919597» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk - Lesja og Dovre lokallag
Send SMS «Grasrotandelene 919017112» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk—Oppdal og Rennebu lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 912499383» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk—Gauldal lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 913027124» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk—Nord-Østerdal lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 922406189» til 60000

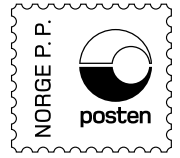
Landsstyret i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Leder: Nils Solberg, Halden tlf. 479 11 542
Nestleder: Arve Sætra, Aurskog tlf. 992 15 586
Styremedlem: Tone J. M Benjaminsen, Skånland tlf. 941 47 249
Mariann Skotte, Lesja tlf. 909 47 244
Arne Sveen, Rena tlf. 951 90 083
Varamedlem: Per Bjarne Bonesvoll, Rognes tlf. 909 56 310
Mette Trøftmoen, Nord-Odal tlf. 905 86 603
Knut Halvor Jorde, Nesbyen tlf. 958 88 416
Daglig leder: Åsmund Ystad, Steinkjer tlf. 975 95 119
e-post: aksjonen@rovdyr.org

Revisor: Revisorfirmaet BDO AS, Steinkjer

Ordfører landsmøte: Ole Gustav Narud, Rena

Valgkomité: Jon Stabekk, Østfold
Anders Svarstad, Helgeland
Kjell Eierholen, Glåmdal

Rovdyrpolitikken er for viktig til å formidles av 23 år gamle journalistvikarar fra Bærum

**Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk
rapporterer nyhetene sjøl**
Les sakene på
www.rovdyr.org

Et utvalg av saker:

Kronikk: Ulvejakt vil alltid provosere dem som ikke liker det.

1. februar 2022

Kommuner i Nord-Gudbrandsdalen går sammen for å redusere jerveskader på sau.

24. januar 2022

Uhåndterlige rovdyrskader: – Det er på tide å bestemme seg. Skal det være samisk reindrift eller ikke?

3. desember 2021

Ny rødliste: – Artsmangfold er vanvittig mye mer enn rovdyr.

2. desember 2021